

Abraham Hans
DE VLAAMSE BOSKEREL

XXI. WEER JANSOONE

Eindelijk was Vermeire ingeslapen. Plotseling werd hij wakker. Luid werd er op de deur gebonsd. Men kwam zijn hulp inroepen. Dat gebeurde vooral in de nacht, als op het kasteel, alles in diepe rust was. Maar zij, die in het geheim de oude dokter haalden, klopten bescheidener, maakten minder gerucht, dat was voor hen veiliger. Vermeire stapte vlug uit bed en trok een dikke, warme kamerjas aan en dekte zijn grijs hoofd met een haren muts.

Dan opende hij het raam en riep:

— 't Is goed, ik kom al.

Zo snel mogelijk schoof hij door de gang.

Vermeire begaf zich naar beneden en opende de voordeur.

— Dokter, dokter, ik moet u spreken, klonk het opgewonden.

— Is het voor een zieke?

— Neen, laat me binnen. Ik kon niet langer wachten.

— Vader Janssoone, zijt gij het?

Vermeire ontstelde. Met bevende hand duwde hij de deur van een zijkamer open.

— Ga binnen, ik zal licht halen, zei hij met trillende stem.

Aanstonds had hij aan Thilde gedacht.

— Laat maar, dokter, in het donker kan ik het ook wel zeggen. Het brandt mij. Het moet er uit. Dokter, mijn zoon is verleden nacht thuis geweest.

— Uw zoon!

— Ja, dokter, en sedert de aanslag heb ik hem niet meer gezien. Ik weet niet, dokter, en misschien verraad ik mijn eigen jongen, mijn brave jongen. Maar ik kan niet anders. Zij is aangehouden, Thilde. Ik weet verder niets, dokter, maar hij is thuis geweest, gisteravond is hij thuis gekomen.

De oude boer weende nu en hernam in afgebroken zinnen:

— Ik lag op mijn bed te woelen. Ik wist dat ik moest gaan. Ik kon eerst niet. Hij is toch mijn jongen, maar ik kon het niet harden. Ik ben uit het bed gesprongen en nu weet gij het!

Vermeire was diep bewogen. Hij zocht Janssoones hand, drukte ze innig en sprak:

— Ik begrijp uw strijd, vriend, maar ge hebt uw plicht gedaan. Zet u neer, kom, hier is een zetel, zet u. Wacht maar wat, ik zal licht halen. Vermeire ging heen. Zijn hoofd duizelde. In de gang moest de oude geneesheer aan de muur even steun zoeken en uitblazen. Veel ging hem door het brein. Thilde vrij? Ja, maar de jonge Janssoone was ook een vriend.

En dan nog! Niet licht oordelen. 't Schot was met Thildes geweer gelost. Zou Janssoone laf de vlucht genomen en de schuld op een ander geladen hebben? Waarschijnlijk niet. Maar wat dan?

Geen wonder, dat de dokter in die ogenblikken een lamp zocht, waar hij ze onmogelijk vinden kon, en het was goed, dat de trouwe huishoudster hem ter hulp kwam.

De geneesheer keerde bij Janssoone terug en schrok van diens uitzicht.

— Kom, vertel nu eens alles! zei hij.

— Ja, dokter, ja. Gisteravond kwam mijn jongen thuis...

— Was hij dan gevlucht? Zijn tijd was toch nog niet om?

— Neen, maar hij heeft afslag gekregen en was gister vrij gekomen. O, hij had zich zo goed gedragen ginder. Hij wilde gauw los zijn, om naar Amerika te gaan. Hoe blij was hij, lachend viel hij zijn moeder om de hals, lachend en toch schreeuwend ook, maar het was al van geluk. Nu gaan we, zei hij. Zo rap we kunnen, zijn we weg. En ik zal ginder voor u werken en u een goede oude dag bezorgen.

Ik kon niet spreken. Ik had hem slecht nieuws te vertellen, maar ik moest toch. Gij weet het niet, dokter, ik heb het gezweigen voor allen. Maar hij ginder, hij van het kasteel, heeft ons nog genepen. Hij wist, dat ik geld had, gespaard door mijn jongen en wat geld van onze weinige beesten en ons gerief, geld om naar Amerika te gaan.

— En wat is er daarmee gebeurd? vroeg Vermeire heftig.

— De baron is het komen halen. Hij kwam nog met allerlei rekeningen en achterstallige pacht. Hij beweerde dat we de hoeve beschadigd hadden. Hij sprak van deurwaarders. We zijn eerlijk, dokter, en het is waar. Er waren nog rekeningen en dan was er nog achterstallige pacht.

We hebben betaald. We hielden geld over, maar niet genoeg voor de reis!

— En toen...

— Dat moesten we aan onze jongen vertellen. En toen, dokter, hij was om zot te worden. De nacht heeft hij op het hof gelopen, en hij heeft gevloekt en getierd, tegen de muren van de schuur en de stal gestampt, takken afgebroken van de bomen, hij was om razend te worden. Om acht uur deze morgen is hij weggegaan, bleek als een

dode, zonder iets te zeggen, zonder naar ons te willen luisteren.

— En waarom kwam hij niet bij mij? Ik zou hem geholpen hebben, sprak de dokter.

— Hij wist niet wat hij deed! Och ge hadt hem in de nacht moeten zien, dokter. Ge hadt hem moeten horen. Het was erg ja, wreed. Hij had zo verlangd om naar Amerika te gaan, ons goed te doen en het was een zware slag voor hem, van dat geld! En dokter, toen we dat van deze morgen hoorden, van dat schot, toen keek ik mijn vrouw aan, en zij mij. We peinsden hetzelfde en begonnen alle twee te beven, mijn vrouw begon te krijsen.

Maar we hoorden dat van Thilde en van het geweer.

We zeiden: Hij heeft het niet gedaan. En toch, we bleven het denken. Hij is niet meer teruggekeerd. We zeiden tot elkaar: We gaan zwijgen, wij weten niets. Maar ik kon niet zwijgen, dokter, ik lag te branden in mijn bed. Ik moest komen en mijn vrouw begon weer te schreien, maar ze zei toch ook dat ik moest gaan. En ik ben blij dat ge het nu weet.

Vermeire lag achterover in zijn zetel. In de eerste ogenblikken sprak hij niet. Dan scheen hij luid te denken, want hij mompelde:

— Er is met Verdonks geweer geschoten. Dat is zeker. Thilde was bij het bosje. Zij heeft Janssoone niet gezien, maar Janssoone kan het gezien hebben. En zou hij de daad plegen en de schuld op een ander laden. Neen, dat kan ik niet geloven, dat zou hij niet doen.

— Zo iets, neen dokter, neen! bevestigde de vader. Hij was woest. Hij kan geschoten hebben, maar de schuld op Thilde laden, neen!

— En Thildes geweer werd gebruikt? 't Geval is mij nog raadselachtig. Wat nu?

De oude geneesheer verborg zijn edel, goedig gelaat in de handen en mijmerde. Dan zei hij:

— Laat ons tot morgen wachten. 'k Weet niet wat ik doen moet. Ik kan niet geloven dat uw zoon de schuldige is. Hij zou misschien in zijn woede geschoten hebben, maar hij moest dan ook Thilde gezien hebben. Ik neem aan dat hij in het eerste uur nog niet nagedacht heeft, maar later wel, en het moet hem dan duidelijk geworden zijn dat Thilde zou beschuldigd worden. Hoe zou hij geweten hebben, dat Thildes geweer daar lag, als hij het haar niet had zien neerleggen? Neen, het is en blijft raadselachtig, maar morgen ben ik helder. Morgen horen we misschien meer nieuws. Laten we nu gaan slapen! Vermeire leidde de arme boer naar buiten.

't Regende weer.

En de bezwaarde, beangstigde Janssoone verdween in de duistere

nacht, terwijl Vermeire zich weer te bed legde, waar hij echter geen helderheid in de slaap vond.

De dokter was reeds vroeg op. Hij sloeg zijn wijde mantel om, en zijn huishoudster toeroepend dat hij even uit moest, begaf hij zich naar buiten. 't Was nu droog, maar een donkere lucht dreigde met nieuwe vlagen.

Vermeire begaf zich naar de armoedige, doodse hoeve van Janssoone. Bij de poort stamelde hij een kreet van verrassing. Ginds van een landweg naderde de zoon, de ontslagen gevangene.

Hij bemerkte de geneesheer en snelde toe.

— Vader ziek. Of moeder? vroeg de jongeman ontsteld.

— Neen, dat is het niet.

— Zeg het maar, dokter! Uit onrust over mij, maar ik moest heengaan, ik moest.

— Waarom? vroeg de grijsaard in hevige spanning.

— Ik zou een moord gedaan hebben, mijn ziel, ik zou hem vermoord hebben, de ellendeling. En nog ben ik te vroeg teruggekeerd, nog brandt het hier binnen, dokter.

Vermeire staarde in dat bleek, strak gelaat, in de fonkelende ogen en dacht:

— Hij is de dader niet! Wie dan, wie?

— Waar zijt ge geweest? vroeg de geneesheer, zich met geweld tot kalmte dwingend.

— Weet ik het! In het veld, in de omliggende dorpen Staden, Westrozebeke, tot tegen Roeselare. Ik heb deze nacht in een houtstapel gelegen. Maar ik ben ver van het kasteel gebleven, dat moest ik! Gij weet toch zeker alles, dokter?

— Ja, maar hebt gij nog niets bijzonders vernomen?

— Wat bedoelt ge, dokter! Ha, er is iets met vader en moeder gebeurd! hernam de jongeman angstig.

— Men heeft de baron geschoten.

Janssoone sperde wijd de ogen open en dan stiet hij een lach uit, een korte, vreselijke lach, en krijste:

— Ik mag niet, dokter, en toch moet ik lachen! Geschoten, is hij dood. Zeg is hij dood?

— Neen.

— Niet? 't Spijt me. Ja, dokter, het spijt me, ge hoort dat niet gaarne, maar ge voelt ook niet wat ik voel! Gij hebt uw ouders niet zien schreien om hem. Ze hebben u niet meegesleurd naar het kot. Hij heeft u geen geld afgetruggeld om uw ouders nog onder de vuist te houden. Had ik moeten schieten hij zou er wel gelegen hebben.

Vermeire kon niet meer twifelen aan Janssoones onschuld.

— Maar wie heeft er geschoten, mijn kop draait. Ik had het al willen vragen, wie deed het?

— Ik weet het niet. Thilde is aangehouden geworden.

— Thilde Verdonk! Zij? Thilde en Verdonk, die zijn ook al genoeg getergd geworden. Maar loochent Thilde schuld?

— Ja.

— Dan heeft ze het niet gedaan. Neen, neen, maar wie dan! Ha, dokter. Nu begin ik iets te begrijpen. Hieldt ge mij voor de schuldige, zeg het maar! En Vermeire herhaalde alles, ook het bezoek die nacht van de onrustige vader, zijn twijfel, maar insgelijks zijn overtuiging, dat de jonge Janssoone de schuld niet op een ander zou geladen hebben.

— Dokter, ge zijt braaf! zei de jongeman ontroerd. Och neen, ik neem het u niet kwalijk, dat gij aan mij gedacht hebt. Ware ik niet heengegaan, dan zeg ik niet. Verleden nacht trilde mijn hand van verlangen om de schelm te treffen. Eergister avond kwam ik thuis, dokter, en wat ik toen vernam. Deed ik niet wijs maar heen te gaan?

— Ja, zeer wijs.

— Ik moest terugkomen, vader en moeder zouden te ongerust zijn, maar kalm ben ik nog niet. Hij is dus niet dood.

— Men heeft zijn rechterarm afgezet.

— Zijn rechterarm! Hij is een vlerk kwijt. Hij heeft dat toch verdiend! Met die hand heeft hij zoveel onrecht begaan! Die hand is er af.

— Gij zult naar Amerika gaan, jongen!

— Weer werken om dat geld in jaren bijeen te zamelen, dokter? Misschien, maar vandaag kan ik nog niet beginnen.

— Ik zal u het geld lenen.

Janssoone nam beide handen van de oude geneesheer in de zijne, en plots was al zijn hardheid weg, tranen sprongen in zijn ogen, en ontroerd vroeg hij:

— Zoudt ge dat willen doen, dokter? Och ge zijt braaf, gij voelt met ons mee. Ik dank u. Ik dank u om vader en moeder!

— Kom, uw ouders wachten op u.

De oude geneesheer en de jongeman stapten over de boomgaard. De deur van de vervallen woning sloeg open.

Vader Janssoone verscheen en hij beefde zo, dat hij zich aan de stijlen moest vasthouden.

— Hij heeft het niet gedaan! riep Vermeire.

— Mijn jongen, mijn jongen! stamelde de oude. Wat een pak van

mijn hart, ik hoopte zo dat ge toch onschuldig waart.

— Maar daarom moest ik weggaan, vader, antwoordde de zoon ontroerd.

Moeder kwam nader en ze wierp zich wenend om de hals van de teruggekeerde en ze snikte:

— Neen, gij niet. Ik wist het wel. Gij niet. Mijn goede zoon.

— Maar ik moest toch naar de dokter gaan, nietwaar? verontschuldigde zich de boer.

— Ja, vader, ja, want hij, de brave dokter, hij mag alles weten! Vermeire was zeer bewogen. Enige ogenblikken verheugde hij zich met deze lieden — ook de zuster Liza was diep onder de indruk — maar dan dacht de oude geneesheer aan de arme Thilde, opgesloten in dezelfde gevangenis waar haar vader overleed en die van de aanslag op de baron werd verdacht.

Zij ook niet! Maar wie dan? Wie had dan het schot met Verdonks geweer gelost?

bewerking © 1982-2018, Jan MARCHAU

ABRAHAM HANS

DE VLAAMSE BOSKEREL

volksroman bewerkt door Jan Marchau

bewerking © 1982-2018, Jan MARCHAU

HELIOS N.V.
ANTWERPEN / AMSTERDAM